

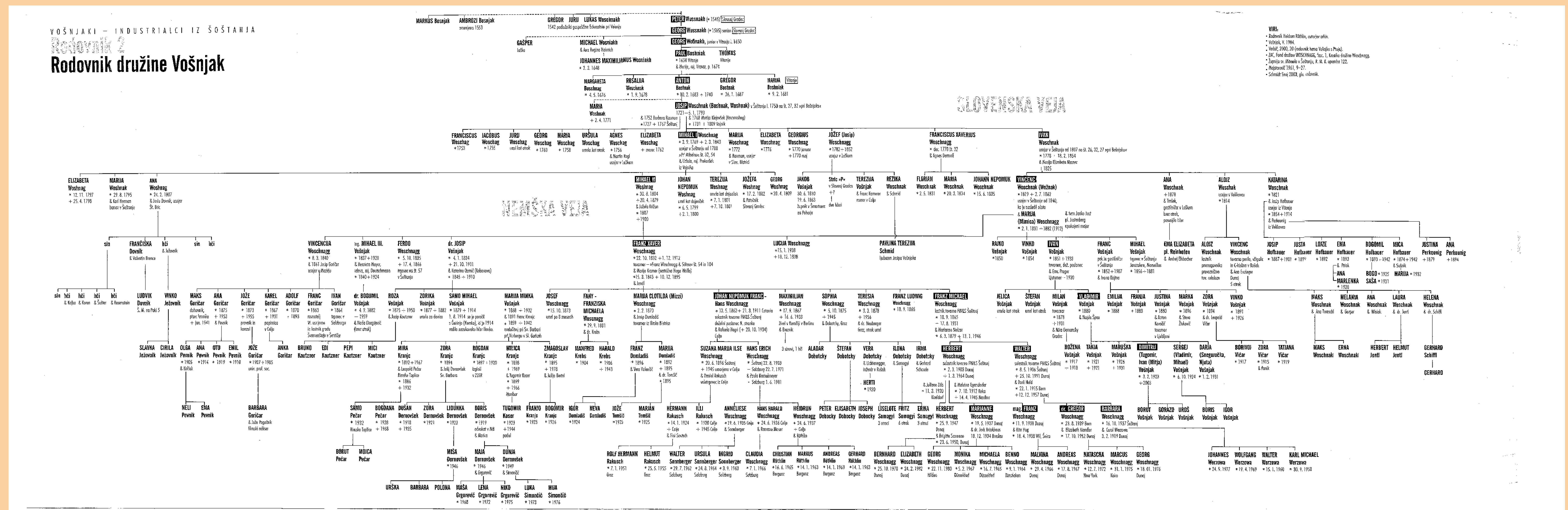
TOVARNA USNJA FRANZ WOSCHNAGG IN SINOVI ŠOŠTANJ

Pripravila: Andreja Jurkovnik
Oblikoval: Peter Groznik - Peč

Vir: Aplinc, M. (2021). Vošnjaki - industrialci iz Šoštanja.
Fotografije: Muzej usnjarstva na Slovenskem Šoštanj

Josip Woschnak se je iz Vitanj v Šoštanj priselil leta 1750. Usnjarsko delavnico je ustanovil tik ob reki Paki, s hišno številko 27. Tik ob reki Paki, s hišno številko 54, je imel usnjarsko delavnico tudi Josip Toter. Toterjevo delavnico je kasneje, leta 1788, Josip Woschnak kupil sinu Mihaelu I. Najstarejši sin Ivan pa je nadaljeval usnjarsko obrt v domači delavnici. Tovarna se je prenašala iz roda v rod. Leta 1859 jo je prevzel Franz Xaver Woschnagg, ki je usnjarsko podjetje začel širiti in modernizirati. Vpeljal je več novosti (električni dinamo, parni stroj, razsvetljavo), dogradil stavbe v katerih so postavili nove stroje, ter zaposlil več delavcev. Na prehodu iz 19. v 20. stoletje je majhen usnjarski obrat prerasel v mogočno tovarno za predelavo usnja.

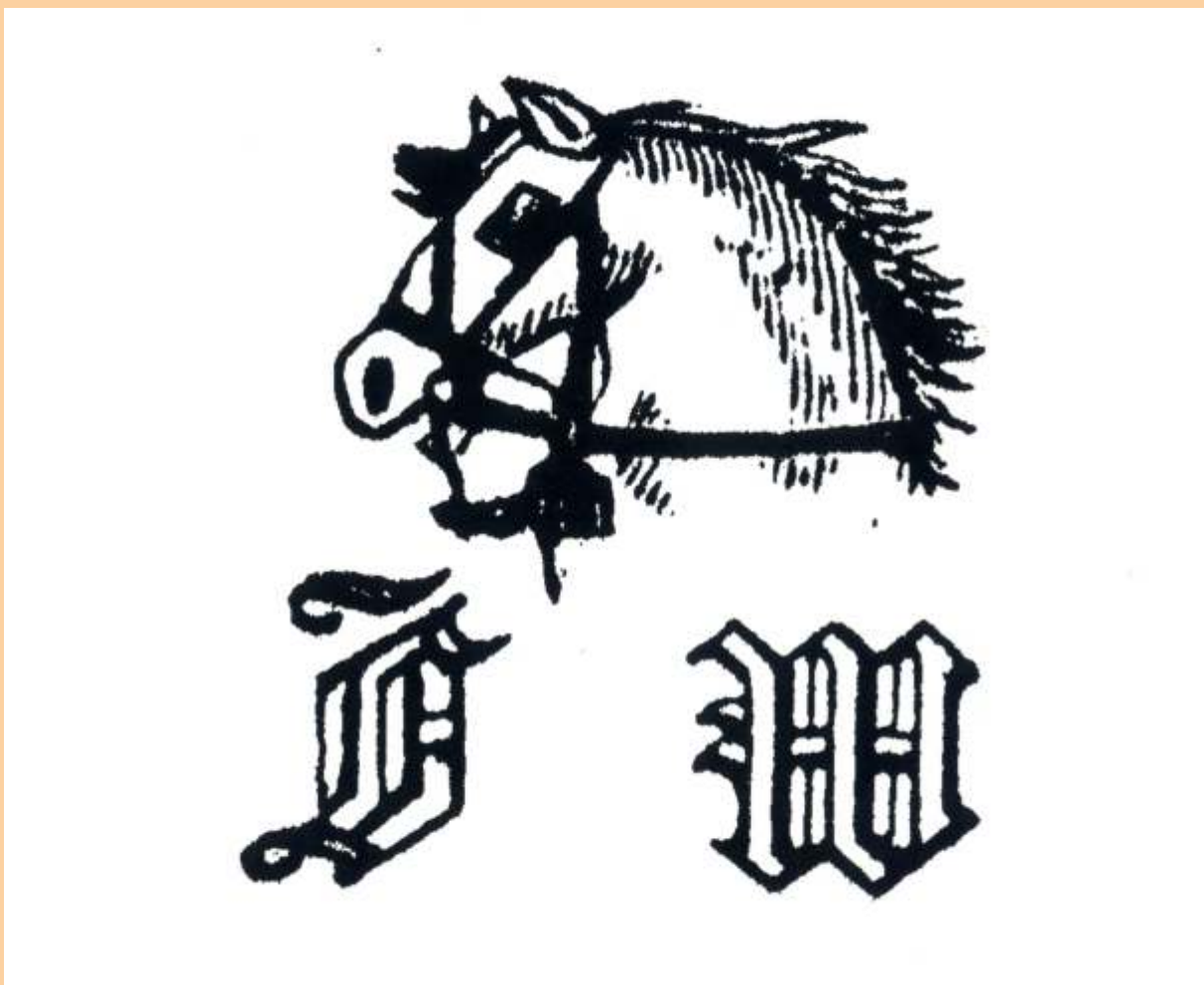

Šoštanj je nekoč veljal kot najbolj pomemben kraj v Šaleški dolini. Imel je osnovno šolo, pošto, bil je sedež občine, sodišča in davkarije. Bil je eden prvih krajev na Slovenskem, kamor so napeljali elektriko. Na gospodarski razvoj Šoštanja je pomembno vplivala Woschnaggova tovarna usnja, ki je ob koncu prve svetovne vojne slovela kot najsodobnejša in največja usnjarna v Avstro-Ogrski monarhiji. Ustanovil jo je Josip Woschnak leta 1788.

Mihael II. Woschnagg z ženo Agato Jožefo, rojeno Križan. Imela sta osem otrok. Usnjarsko delavnico je leta 1859 prevzel njun sin Franz Xaver, jo začel modernizirati in širiti.

Usnjarna je slovela kot najkvalitetnejša usnjarna za izdelavo usnja likanec ali "blank leder", ki se je uporabljal za navadno konjsko opremo, in fini likanec za luksuzno opremo. Likanec je bil izredno kvaliteten in je imel svetovno priznan zaščitni znak. Zaradi izjemne kakovosti obdelave so imeli status ekskluzivnega dobavitelja tega usnja za evropske kraljeve dvore. Izdelke so prodajali v Avstrijo, Madžarsko, Italijo, Francijo, Nemčijo, Rusijo, Turčijo in Egipt. Potreba po likancu se je z razvojem avtomobilizma zmanjšala. Proizvodnjo so preusmerili v izdelavo drugih vrst vegetabilno strojenega usnja in se specializirali za izdelavo izjemno trpežnega podplatnega usnja. Z novim zahtevnim postopkom, imenovan kromov postopek, so uvedli nove vrste usnja: velur, napa in nubuk.

Žig, ki je bil vtisnjen v usnje.

Preis-Liste				
der k. k. priv.				
Lederwerke Franz Woschnagg & Söhne, Schönstein (Steiermark).				
o o o Gegründet 1788. o o o				
Ohne Verbindlichkeit. — Die Preise verstehen sich frei ab Schönstein. — Ziel 4 Monate Accept oder comptant mit 2% Sconto. Emballage wird mit 60 Heller per Ballen nachgenommen.				
				Per 100 Kil
Blankleder, 1 ^a , schwarz, hochglanz, Marke:		von ¹⁰ / ₁₈ Kilo per ² / ₂ Haut	286	
„ „ „ „ „ „		„ ¹⁸ / ₂₆ „ „ ² / ₂ „	280	
„ 1 ^a , „ „ unblanchirt, ungestempelt und puncto Gewicht unsortirt			260	
„ 1 ^a , „ „ mattglanz, hinsichtlich des Gewichtes unsortirt			290	
„ „ „ englische Zurrichtung, extra fein			360	
„ „ „ naturell im Gewichte von 14 Kilo per Haut aufwärts			400	
„ „ „ „ ¹² / ₁₄ „ „ „			420	
„ „ „ „ ¹⁰ / ₁₂ „ „ „			440	
„ „ „ „ „ „ „ ¹² / ₁₄ „ „ „			420	
„ „ „ „ „ „ „ ¹⁰ / ₁₂ „ „ „			440	
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „			460	
Leitseilleder, egalisirt auf 3 ¹ / ₂ —5 ^m m, mindest 2 ¹ / ₄ Meter lang			500	
Zaumleder, „ „ 2 ¹ / ₂ —3 ¹ / ₂ ^m m, in schwarz			520	
„ „ „ 2 ¹ / ₂ —3 ¹ / ₂ „ „ naturell, englisch braun oder orange			540	
Satteltaschenleder mit imitirten Schweinsnarben			440	
Vache-Sohlen, Marke:		in ¹ / ₂ Häuten 6—12 kg	270	
„ Rücken „		per Rücken 8—12 „	340	
„ Croupon „		„ ¹ / ₂ Croupon 4—8 „	330	
„ Hälse			180	
„ Avern			180	
Anmerkung: Blankleder F. W. wird nicht unter 1 Original-Ballen (5 Stück = ¹⁰ / ₂), Feinleder und Vache nicht unter 1 ¹ / ₂ Ballen (6 Stück = ¹² / ₂) abgegeben.				

Cenik izdelkov usnjarne, leta 1938

Delo v usnjarni je bilo težko, vendar je zaposlenim predstavljalo določeno mero socialne varnosti. Plača je bila vsako soboto. Znašala je približno 100 dinarjev, malice ni bilo. Delovni čas je trajal od 7. do 12. ure in od 13. do 16. ure. Tedensko so lahko naredili 10 nadur, ki so bile vredne 1,5 redne ure. V primerjavi s plačami delavcev v premogovniku in elektrarni v Velenju so bile plače v Woschnaggovi tovarni nižje, imeli pa so nekaj dodatnih ugodnosti kot so brezplačna stanovanja z vso oskrbo (od električnega toka do kurjave), dvakrat na leto so dobili "fasngo" (paket usnja za dva para čevljev), prejeli so brezplačne stranske produkte proizvodnje, otroci do 14 let so prejeli paket za božič in veliko noč, ob okroglih obletnicah ustanovitve usnjarne so organizirali izlete. Onemoglim in ostarelim delavcem so izplačevali mesečne podpore.

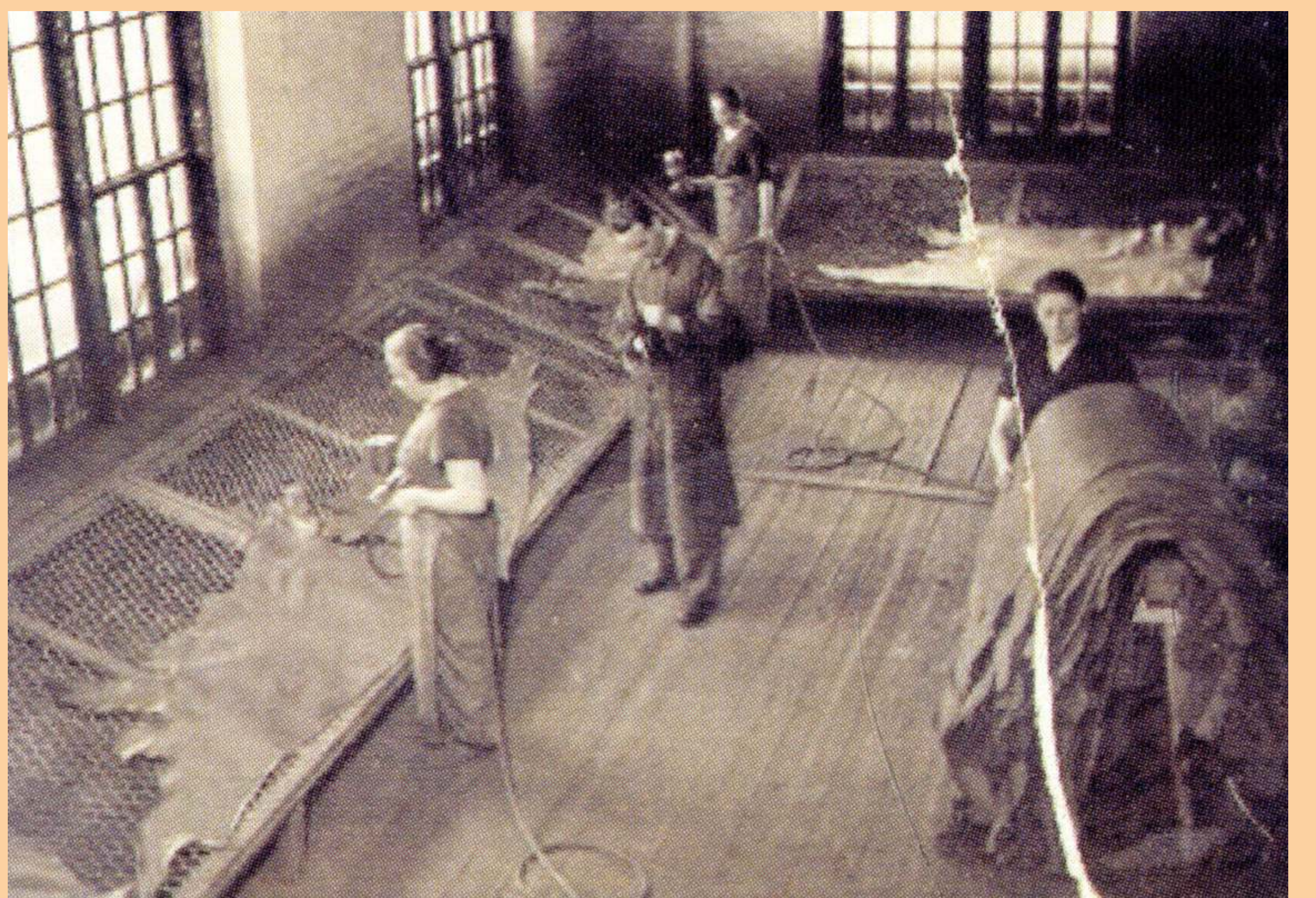
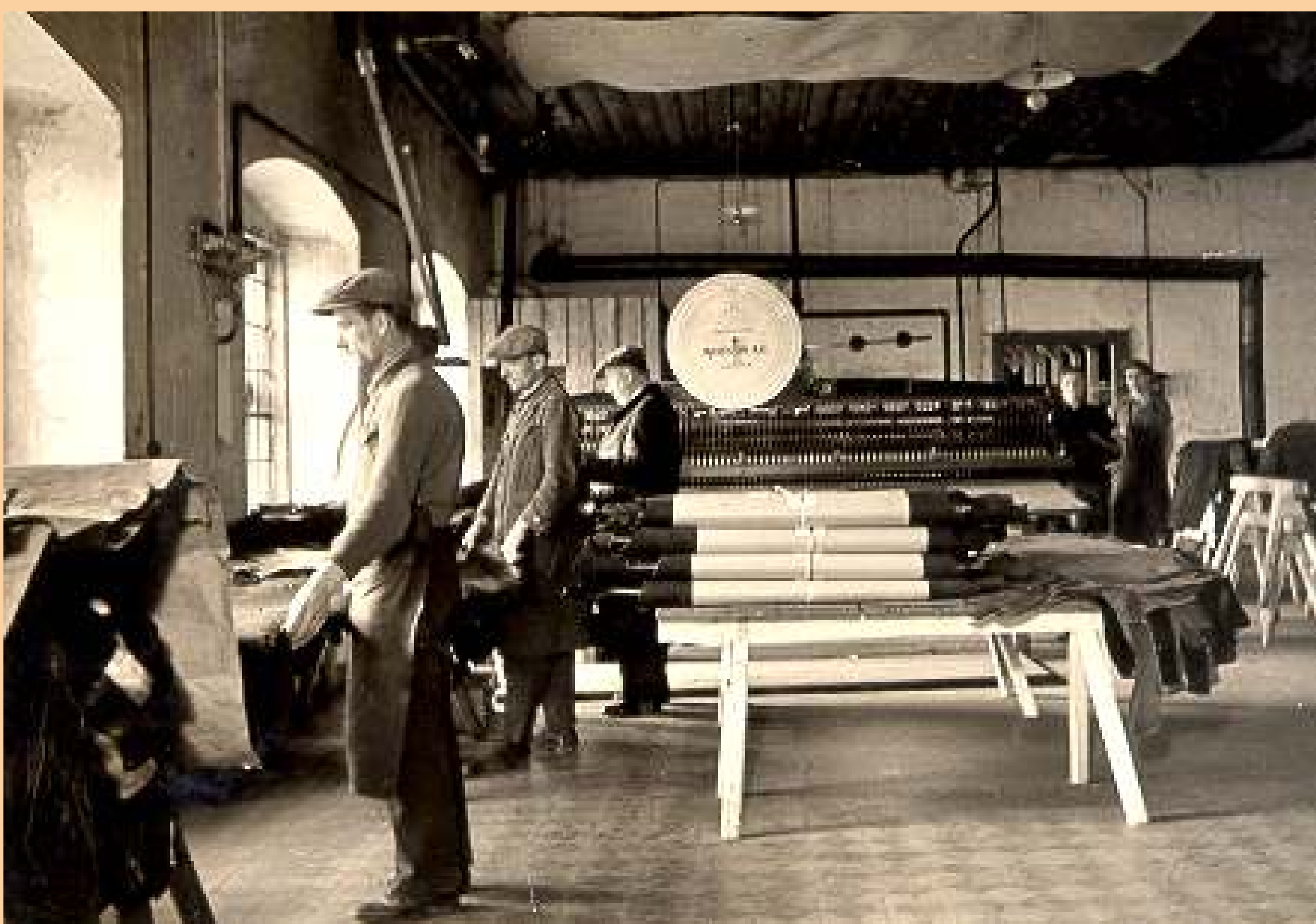
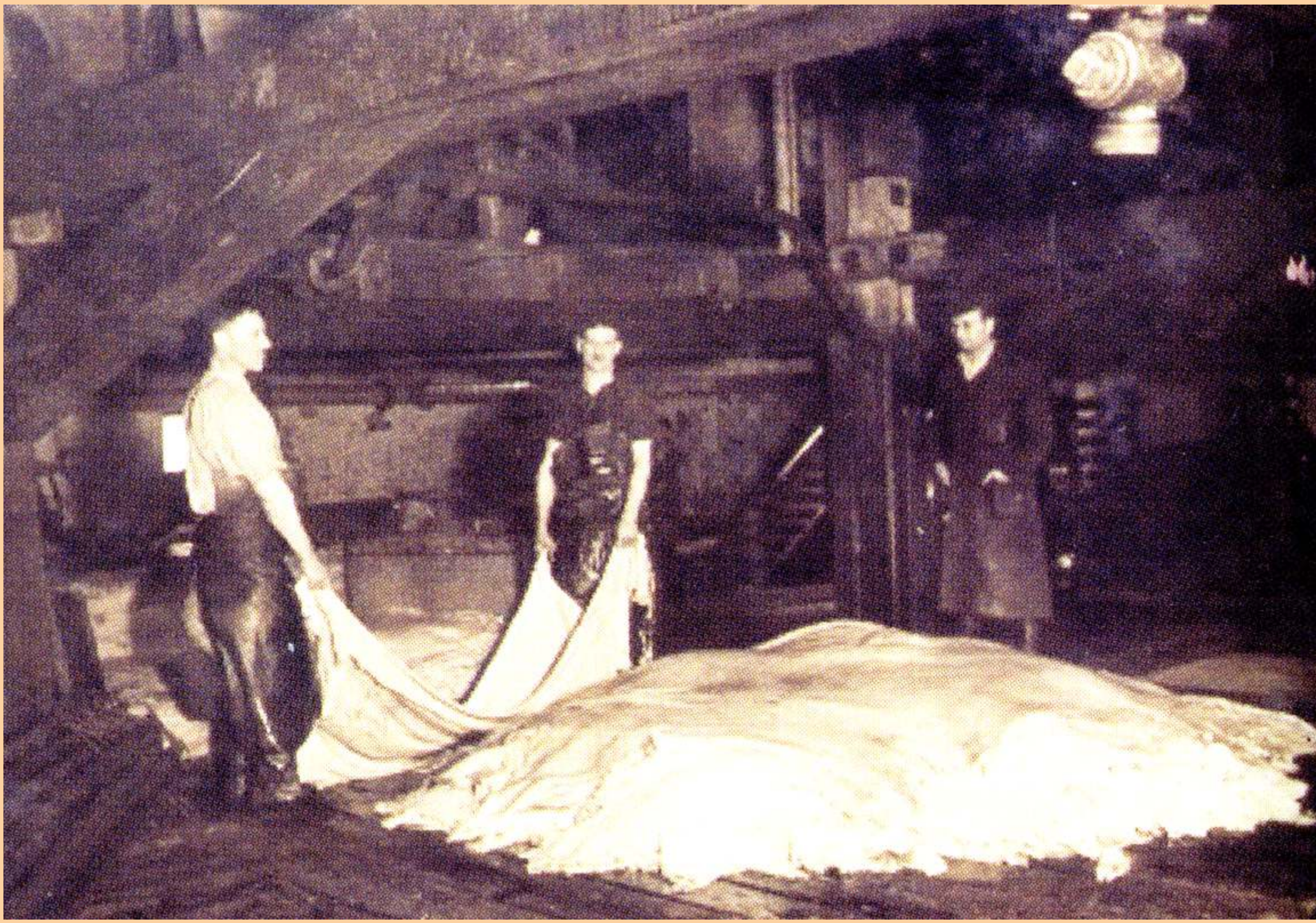
Okrašena delavska stanovanja ob 150-letnici tovarne

Pihalna godba Zarja, leto 1938

Woschnaggi s Prostovoljnim gasilskim društvom Tovarna usnja Šoštanj okrog leta 1930. V sredini sedita Marianna in Franz, desno Walter, levo od matere pa Herbert Woschnagg.

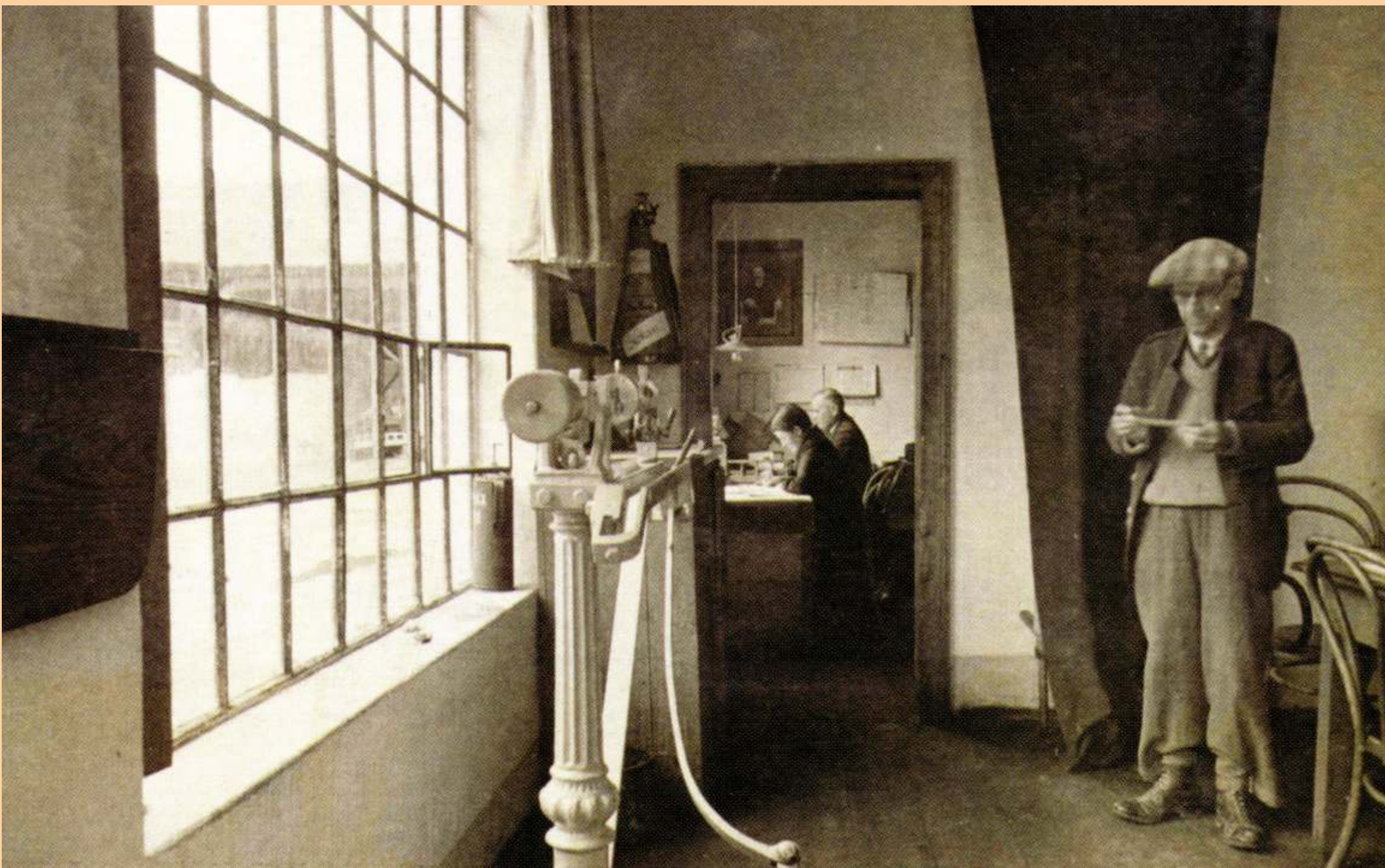
Pred vhodom usnjarne

Delo kurjača v kotlarni

Žig za usnje - vprežen konj

Kemijski laboratorij

Po koncu druge svetovne vojne je bila tovarna nacionalizirana, lastniki so bili leta 1946 razlašeni in pregnani v Avstrijo. Usnjarna se je preimenovala v Tovarno usnja Šoštanj. Uspešna zgodba šoštanjske usnjarne se je zaključila s stečajem leta 1999. Na območju dela nekdanje tovarne usnja zdaj stoji Muzej usnjarstva na Slovenskem.

